

АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ У ФУНКЦИЈИ САМОВРЕДНОВАЊА РАДА ВАСПТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

Број семинара: 624

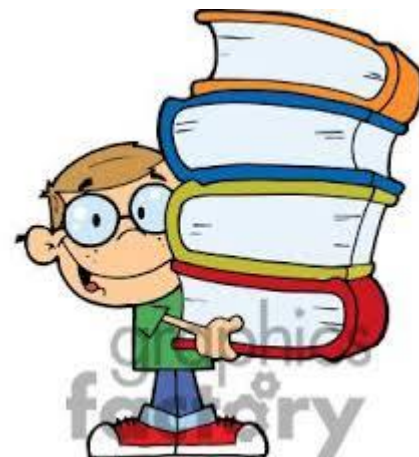
К 4

Проф. др Миленко Кундачина

Проф. др Јелена Стаматовић

ЦИЉЕВИ СЕМИНАРА:

- Разумевање квалитета у образовању као и схватање значаја процеса самовредновања рада школе за унапређење квалитета;
- Анализирање и схватање функције стандарда квалитета рада школе, као и стандарда компетенција директора у овој области;
- Схватање значаја акционог истраживања, предности и недостаци и његова функција у процесу самовредновања рада школе

**ШТА ЈЕ
КВАЛИТЕТ У
ОБРАЗОВАЊУ?**

ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

КВАЛИТЕТ

- Честа дилема која се може уочити међу ауторима је:

квалитет у чему и

квалитет за кога.

квалитет не може бити усмерен само на један део образовања, односно на аспекте који су *резултат*, већ и на све оне компоненте које чине васпитно-образовни *процес*.

- Квалитет у васпитању и образовању односи се на услове који доводе до резултата изражених кроз квалитет васпитања и образовања, који може имати:

дескриптивно и *нормативно* значење.

операционална дефиниција:

континуирани процес који обезбеђује испуњавање договорених стандарда

- Квалитет образовања остварује се у развоју, односно развојној сфери васпитно - образовног процеса.
- Континуирано унапређење подразумева не само однос између улаза и излаза из система, него и између стања јуче и данас, данас и сутра и тако унапред

С Т А Н Д А Р Д И

- За утврђивање квалитета васпитања и образовања потребно је одредити стандарде којима се одређује шта је квалитет.
- Они морају бити веома прецизни и јасни, као и операционализовани, што доприноси објективности.

- Најчешће се стандарди утврђују као мере које успостављају релевантна тела или ауторитети консензусом заинтересованих страна које је прихватила већина.
- Васпитно-образовни стандарди односе се на скуп норми које дефинишу какав треба да буде образовни систем.

- Стандарди ↔ индикатори којима се мери њихов степен остварености.

Важна обележја на основу којих је могуће вршити компарацију нивоа квалитета међу системима образовања, васпитно-образовним институцијама, групама које реализују процес васпитања и образовања или појединцима

ИНДИКАТОРИ

СТАНДАРДИ

СТАНДАРДИ КВАЛИТЕТА РАДА ОБРАЗОВНО ВАСПИТНИХ УСТАНОВА

Стандарди постигнућа
ученика - општи
стандарди постигнућа
- образовни стандарди

Стандарди компетенција за
професију наставника и
њиховог професионалног
развоја

**СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА
ДИРЕКТОРА УСТАНОВА ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА**

Стандарди квалитета школа

ОБЛАСТИ КВАЛИТЕТА

Школски програм
и годишњи план
рада

Настава и
учење

Образовна
постигнућа
ученика

Подршка
ученицима

Организација
рада школе и
руковођење

Ресурси

Етос

СТАНДАРДИ КОМПЕТЕНЦИЈА ДИРЕКТОРА УСТАНОВА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

- Стандарди компетенција детаљно описују кључне активности за које директор мора бити оспособљен како би успешно руководио установом и обезбедио остваривање њених циљева.
- Сврха Стандарда је осигурање и унапређивање квалитета рада, чиме се доприноси остваривању општих исхода образовања и васпитања дефинисаних Законом

Области рада директора (стандарди)

Руковођење
васпитно-
образовним
процесом у
школи

Планирање,
организовање и
контрола рада
установе

Праћење и
унапређивање
рада
запослених

Развој сарадње
са родитељима,
органом
управљања...

Финансијско и
административно
управљање
установом

Обезбеђивање
законитости
рада установе

Шта показују истраживања

- Испитано је 154 директора основних и средњих школа у четири округа Републике Србије
- Упознатост са стандардима компетенција и планирање рада у складу са њима:

ОСНОВНА ШКОЛА
– преко 80%

СРЕДЊА ШКОЛА –
нешто преко 50%

Потребе за усавршавањем:

ДИРЕКТОРИ ОСНОВНИХ ШКОЛА:

Комуникационе вештине
(87,37%)

Област инклузије (76,84%)

Област настава и учење (73,68%)

Област менаџмента и
законодавства (58,95%)

Област вредновања и
самовредновања рада школе
(56,84%)

ДИРЕКТОРИ СРЕДЊИХ ШКОЛА:

Област вредновања и
самовредновања рада школе
(87,37%)

Област менаџмента и законодавства
(51,20%)

Област настава и учење (30,61%)

Област инклузије (28,57%)

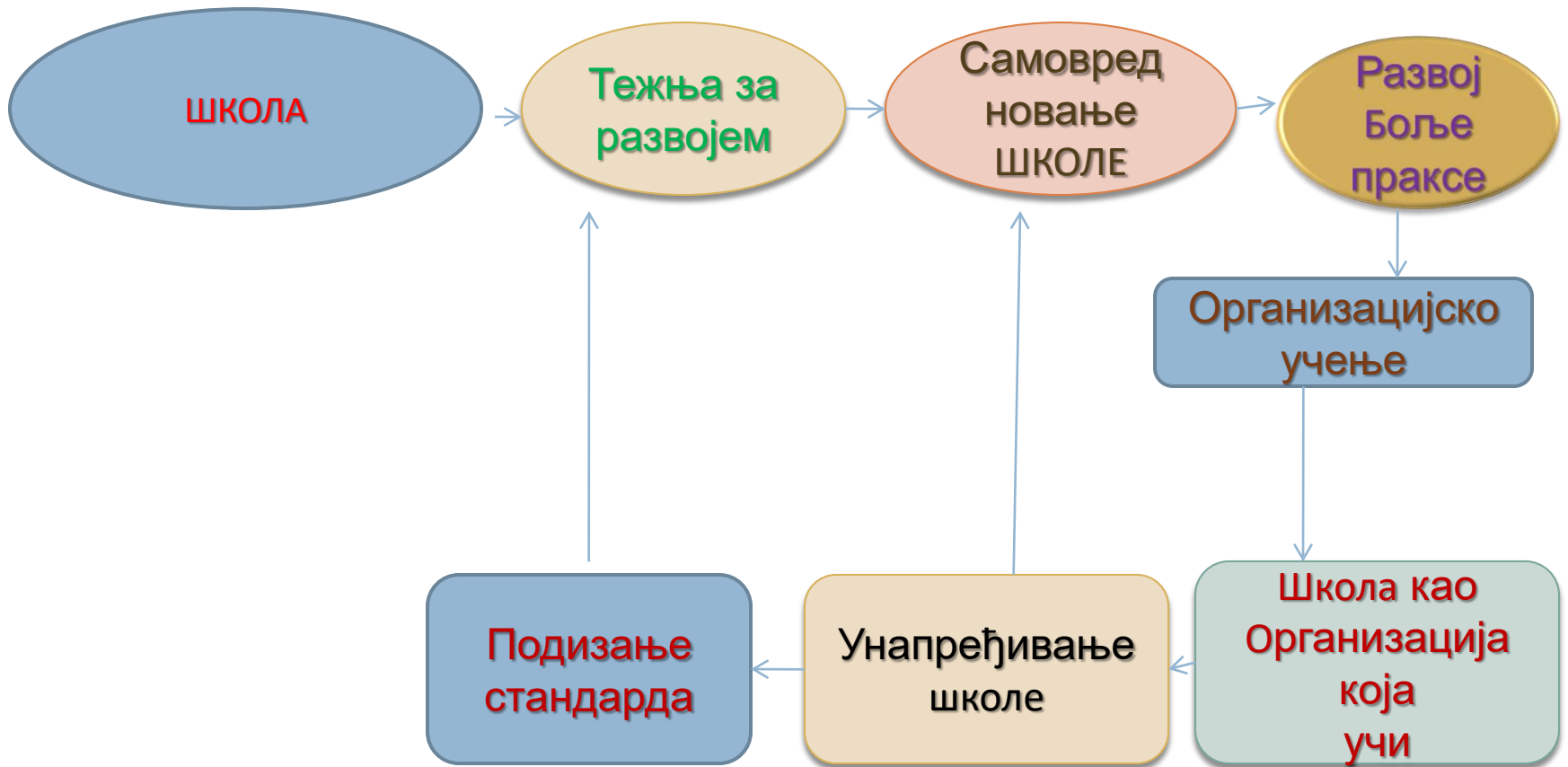
Комуникационе вештине (14,28%)

ПРОЦЕС САМОВРЕДНОВАЊА РАДА ШКОЛЕ

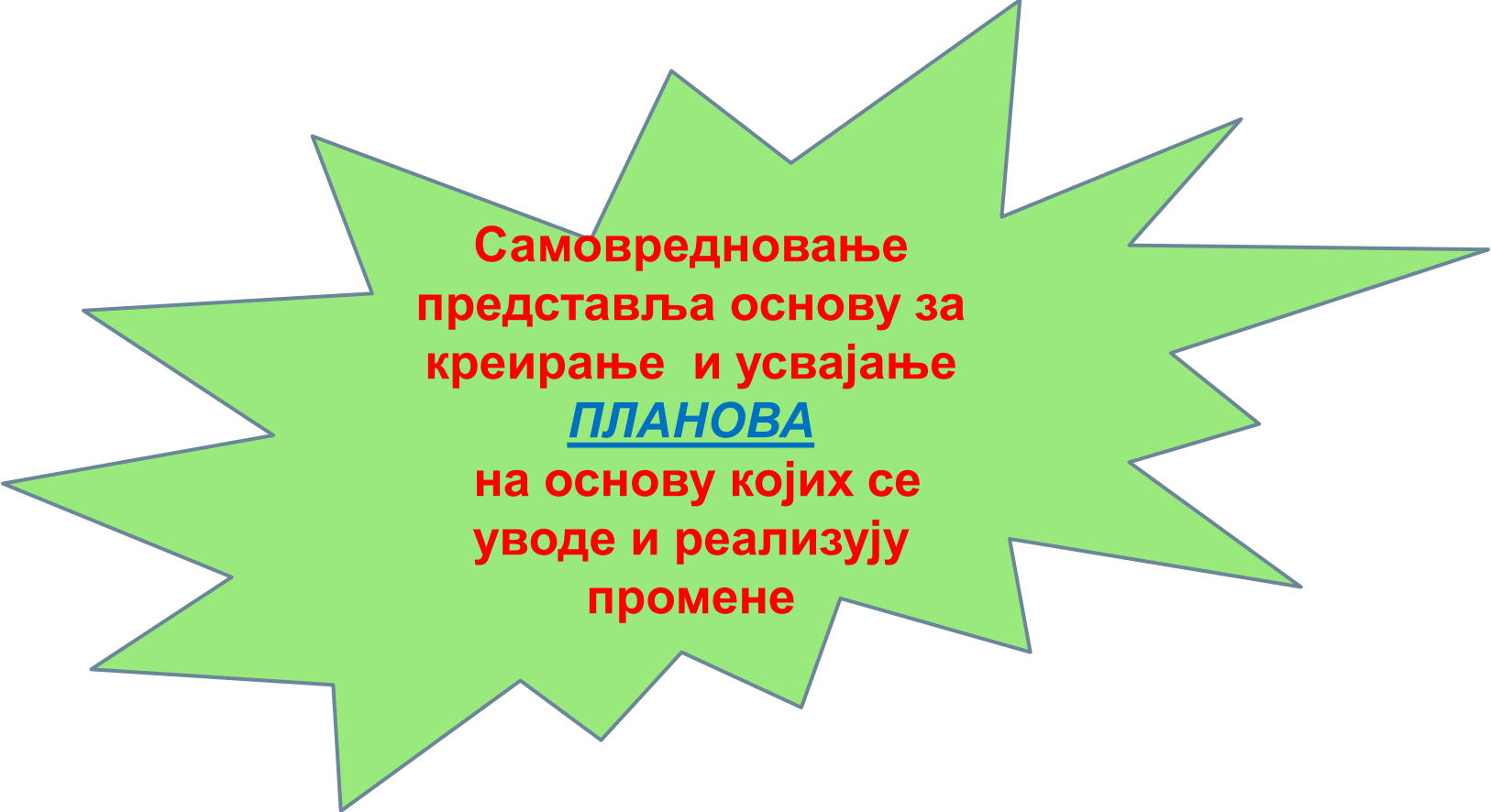

Модел унапређивања **школе** кроз самовредновање

- Добре васпитно-образовне институције имају висок ниво самопоуздања и самосвести:
- Оне знају шта раде добро
- Оне знају и признају шта раде мање добро
- Предузимају кораке у превазилажењу недостатака
- Континуирано су ангажоване у процесима *преиспитивања, процењивања, усавршавања и развоја своје праксе*

Сврха самовредновања

- **Крајња сврха** самовредновања – да деца добију најквалитетније васпитање и образовање
- **Основни предуслови** – осигурати да запослени континуирано уче и усавршавају се; неопходан је озбиљан приступ самовредновању.

**Самовредновање
представља основу за
креирање и усвајање
ПЛАНОВА
на основу којих се
уводе и реализују
промене**

Услови успешног спровођења самовредновања

- Систематичност
  - Укљученост свих интересних група
  - Заједничко разумевање и очекивање запослених од установе и њеног развоја
- Самокритичност, отвореност и искреност у процени свога рада
- *Процес самовредновања као саставни део рада установе*
- *Самовредновање води промени и развоју праксе*

Нивои самовредновања

Самовредновање
школе

Самовредновање
Наставника/
директора

ЕКСТЕРНО ВРЕДНОВАЊЕ

**ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА
КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ
(Службени гласник РС,
бр. 7/2011.)**

**ПРАВИЛНИК О
ВРЕДНОВАЊУ КВАЛИТЕТА
РАДА УСТАНОВЕ
(Службени гласник РС,
бр. 9/2012)**

Вредновање квалитета рада
установе врши се на основу

СТАНДАРДА
КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ

- ✓ 7 кључних области
- ✓ 29 стандарда
- ✓ 154 индикатора

Самовредновање установе

- Самовредновање било ког аспекта рада
  - Иницијатива од стране запослених

- **Тим за самовредновање – вођење активности самовредновања**

Спровођење самовредновања

Основни кораци у процесу самовредновања:

- ПРАЋЕЊЕ
- АНАЛИЗИРАЊЕ
- РАЗВИЈАЊЕ

Избор проблема самовредновања

- Важно је јасно одабрати одређени аспект или проблем и израдити план самовредновања;
- Потребно је одабрати оно што може довести до квалитативних промена;
- Могући начин избора путем дискурса;

КАКО ОДАБРАТИ ПРЕДМЕТ САМОВРЕДНОВАЊА?

Анализа рада установе

Анализа сопственог рада

Уочавање слабих тачака у раду установе

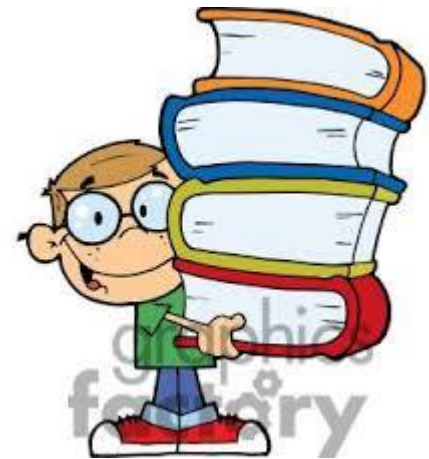
Сагледавање и анализа пројеката који су у току

Практични значај за установу

-
1. На основу извештаја екстерног вредновања и резултата самовредновања у школи одредите област и стандард који би требало унапређивати;
  2. На нивоу групе се договорите на ком ћете стандарду радити

АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ

**ШТА ИМА
СВАКА НАУКА ?**

ПАРАДИГМА ОБЈАШЊАВАЊА

Утврђивање што тачнијих узрочно-послрдичних веза појава.

Опрузивне истраживачке технике.

Егзактност мерења.

Усмереност на резултате (крајње ефекте о/в процеса).

Појаве се проучавају праћењем појединачних аспеката.

Објективно проучавање појава.

Квантитативни аспект (нумеричка обележја).

Емпиријско-аналитички поступци.

Номотетичка сврха – стални односи више појава.

ПАРАДИГМА РАЗУМЕВАЊА

- Продубљеније схватање истраживачких појава.
  - Нагласак на квалитативним аспектима.
  - Прикупљање података на атрибутивним обележјима.
  - Природније истраживачке технике уз комуникацију истраживача са испитаницима.
  - Пажња више на процес него на резултат.
  - Појава се посматра у својој целовитости.
  - До изражаја субјективни моменти.
- Сврха идиографска (појединац предмет истраж.)

ШТА СЕ ПОСТИЖЕ ИСТРАЖИВАЊЕМ?

ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА У
ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОЈ УСТАНОВИ

„Ако хоћеш нешто да разумеш,
покушај га променити.“

Ј. Бронфебрер

ВРСТЕ ИСТРАЖИВАЊА

- Емпиријско-аналитика истраживања
- Мала истраживања
- Акциона истраживања

- Примена:

- *у процесима преиспитивања, процењивања, усавршавања и развоја праксе школе.*
- *Да се утврде разлози за предузимање одређених акција у конкретним практичним ситуацијама.*

ЕМПИРИЈСКО-АНАЛИТИЧКА ИСТРАЖИВАЊА

1.

- Полазиште у строгој научној парадигми објашњавања и на квантитативном приступу.
- Логичка основа позитивизам и аналитички поступци.
- Наставу посматра као структуру узрочно-повезаних варијабли.
- Свођење немерљивих појава на мерљиве чињенице.
- Везе наставних метода и поступака и постигнућа ученика.
- Да се истражи, испита, утврди како се општа начела, законитости и сазнања у науци могу ефикасно применити у о/в раду.
- Висок ниво захтева у погледу услова примене и контроле истраживачких поступака.

ЕМПИРИЈСКО-АНАЛИТИЧКА ИСТРАЖИВАЊА

2.

- Утврђен пробле, предмет, циљ и задаци.
- Јасно дефинисане истраживачке хипотезе.
- Варијабле прецизно операционализоване.
- Више истраживачких метода.
- Компликовани истраживачки постуоци.
- Утврђене метријске карактеристике инструмената.
- Узорак случајан.
- Генерализација резултата на основни скуп.
- Резултати, парцијални, квантитативни.

ЕМПИРИЈСКО-АНАЛИТИЧКА ИСТРАЖИВАЊА

3.

- Даваоци података занемарени.
- До резултата преко чланака.
- Интерпретација терминима сврхе, користи, кретања.
- Схватање да је једнако вредно за све практичаре.
- Истраживачи: не разумеју праксу коју истражују.
Приступ: објективан, поуздан, проверљив.

ИСТРАЖИВАЊА НА У ШКОЛИ:

- 1. ИСТРАЖИВАЊА УЧЕНИКА**
- 2. ИСТРАЖИВАЊА НАСТАВНИКА**
- 3. ИСТРАЖИВАЊА СТРУЧНИХ САРАДНИКА**
- 4. ИСТРАЖИВАЊА ТИМА ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ**
- 5. ИСТРАЖИВАЊА СПОЉНИХ ИСТРАЖИВАЧА**

КО ПОКРЕЋЕ АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ?

- 1. Наставничко веће**
- 2. Актив наставника**
- 3. Стручни сарадници**
- 4. Тим за самоевалуацију**
- 5. Директор о/в установе**
- 6. Група наставника**

ДЕФИНИЦИЈА

- **АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ ЈЕ ПОСЕБНА ВРСТА ИСТРАЖИВАЊА КОЈА ЈЕ У ФУНКЦИЈИ УПОЗНАВАЊА СТВАРНОСТИ И ДЕЛОВАЊА КРОЗ АКЦИЈУ РАДИ МЕЊАЊА.**

ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ

- Усмерено према проучавању **квалитета** појава.
- Појаве проучава **у целини**.
- Тежиште на **разумевању** појава.
- Интегрише социјалне и емоционалне аспекте.
- Ситуације се **побољшавају у току** самог истраживања, а не касније
- У бити је **искуствено** истраживање.

ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ

- Процес **корак по корак** .
- Истраживање **у ходу**.
- **Дуготрајно** је.
- Не планира се **време завршетка**.
- Завршено је кад се покаже да је ситуација **промењена**.

На научно утемељен начин:

С
В
Р
Х
А

- сазнавање,
- промене,
- унапређивање о/в праксе,
- другачије организовање,
- провера искустава и идеја,
- конкретно решавање проблема
- мењање и побољшавање односа,
- резултате фундаменталних истраживања **проверава у пракси,**
- осигурава се и негује већа
- **одговорност** појединаца,

НАМЕНА

- Уношење иновација и промена у методама и поступцима.
- Подстицање самосталности.
- Обогаћивање комуникације у разреду.
- Анализа и евалуација властитог рада.

НАМЕНА

- негује се спремност на преиспитивање рада,
- заједнички рад запослених,
- размена искуства,
- дискусије и заједнички приступ васпитању и ученичком развоју,
- заједничко процењивање снага и слабости у раду,
- откривање потреба за променама.
- неговање тимског рада.

КАРАКТЕРИСТИКЕ У ПОЛАЗИШТИМА

- **Није вредносно неутрално.**
- **Флексибилност и елатичност.**
- **Проучава поступке** којим се долази до одређеног ефекта, а не сам ефекат.
- Не само ради упознавања стварности, већ и њене **промене.**

КАРАКТЕРИСТИКЕ У РЕАЛИЗАЦИЈИ

- Тражи одговоре на питање „КАКО“, не само „КОЛИКО“

САЗНАВАЊЕ МЕЊАЊЕМ, МЕЊАЊЕ САЗНАВАЊЕМ

Активно се утиче на предмет проучавања, при чему се увек **иде за проблемом.**

Организује се као **процес измена праксе.**

Појаве се истражују и проучавају у одређеној динамичности.

*Могућност **мењања тока** истраживања у „процесу самог истраживања“*

Карактеристике у примени резултата

Најефикаснији, најнепосреднији и најприроднији начин **истовременог мењања и унапређивања** образовно-васпитне праксе.

Апликативно на нове идеје, нову праксу, рационализацију.

Резултате и искуства **препоручити другима**.

КРИТЕРИЈУМИ УСПЕШНОСТИ

- ✓ - Достићи већу **освешћеност** учесника.
  - ✓ Подстакнути **размишљања**.
  - ✓ Успоставити **критички однос**.
- ✓ Повећати **разумевање** међу учесницима.
- ✓ Побољшати васпитно-образовну **праксу**.
  - ✓ Побољшати **услове** образ.васпиутне праксе

□ АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ НИЈЕ:

- Истраживање постојеће описивање
- Истраживање праксе;
једнократна процена стања;
- Истраживање квантификација стања
- Истраживање утврђивање чињеница

АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ ЈЕСТЕ:

- Истраживање разумевање постојеће праксе;
- Истраживање анализирање и истицање што је добро, анализирање недостатака;
- Истраживање прикупљање, анализа и тумачење података до којих се долази и заједничко доношење одлука о активностима у циљу унапређења;
- Истраживање доношење квалитативних оцена, праћење и преглед у одређеном временском периоду.

ПРОЦЕС ИСТРАЖИВАЊА

Кораци:

1. АНАЛИЗИРАЊЕ ПРАКСЕ
2. ОТКРИВАЊЕ ПРОБЛЕМА дискурс
3. ИЗРАДА СКИЦЕ
4. ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА
5. ИЗРАДА ПЛАНА АКЦИЈЕ
6. ПРОВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ

АНАЛИЗИРАЊЕ ПРАКСЕ

Добре и лоше стране праксе.

- Јасно одабрати одређени аспект или проблем.**
- Одабрати оно што може довести до квалитативних промена.**
- Избор путем дискурса.**
- Одредити један стандард који треба да се достигне.**

ОТКРИВАЊЕ ПРОБЛЕМА

- Не бира се већ **открива** у току истр. процеса.
- **Специфичан и ужи** (једно значајно питање).
- *Захтева јасно и комплексно сагледавање целине процеса.*
- Сагледава се **из властите перспективе.**
- **Добровољност** и самомотивисаност учесника.
- Усмерено на **атрибутивна обележја.**

СКИЦА (ПРОЈЕКАТ) ИСТРАЖИВАЊА

Представља оквир истраживања.

Може се мењати (поправљати, допуњавати, кориговати) у току појединих етапа истраживања.

За праћење тока реализације и функционисања.

Не може се унапред потпуно испланирати.

(Да се утврде разлози за предузимање одређених акција у конкретним практичним истражим ситуацијама).

A decorative horizontal bar at the top of the page, consisting of an orange square on the left and a blue rectangle on the right.

ЕЛЕМЕНТИ СКИЦЕ

САДРЖАЈ

УВОД

1. ПРОБЛЕМ

2. ЦИЉ

3. ЗАДАЦИ И ХИПОТЕЗЕ

4. ПОСТУПЦИ

5. ИНСТРУМЕНТИ

6. ТОК ИСТРАЖИВАЊА

7. ОБРАДА ПОДАТАКА

8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

9. АКЦИОНИ ПЛАН

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ У САМОВРЕДНОВАЊУ

Важне напомене за избор метода и техника самовредновања

- У планирању процеса самовредновања важно је да тај процес буде јасан, једноставан, релевантан и свеобухватан у погледу повратних информација;
- Избор техника и инструмената зависи од конкретног проблема самовредновања;
- Прикупљање доказа обухвата и квантитативне и квалитативне податке

ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ САМОВРЕДНОВАЊА

- ✘ Избор условљава **циљ** самовредновања;
- ✘ Прикупљање повратних информација и процена активности од:
- ✘ **Наставници** (анкетни упитници, скале процене, систематско посматрање, хоризонтално вредновање...)
- ✘ **Деце** (анализа постигнућа и развоја ученика...)
- ✘ **Родитеља** (анкетни упитници, скале процене...)

Израда, примена и анализа резултата анкетирња

- Циљ *анкете*
- Конструкција питања – примена различитих типова питања
- Обрада резултата
- Анализа резултата

СКАЛЕ ПРОЦЕНЕ

- Долази се до података који указују на постојање дистанце о ономе што је процена наставника, ученика, родитеља од опште процене (која постоји или је паушално одређена)
- Примењује се за процену наставног часа, процена наставника, процену појединих активности које се реализују у школи.

ПРИМЕНА ЧЕК ЛИСТЕ, протокола посматрања

- ✘ Примењује се у ситуацијама када се жели утврдити или проценити присуство, као и степен присутности неке појаве, активности, материјала...
- ✘ Чек листа садржи категорије и означава се њихово присуство.
- ✘ Протоколи посматрања могу садржати опис категорија које се посматрају и матрицу у којој се уписује појављивање и постојање појава које могу имати и одређену динамику.

АНАЛИЗА ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

- Анализа документације даје информације о појединим посматраним и анализираним појавама.
- Анализа се врши кроз опис категорија, степен присутности, компарацијом са другим појавама...
- Најчешће се издвајају категорије које ће се пратити, упоређивати...

ТУМАЧЕЊЕ РЕЗУЛТАТА НАКОН ПРИМЕНЕ ИНСТРУМЕНАТА

- Шта нам говоре квантитативни подаци?
- Шта нам говоре квалитативни подаци?

АКЦИОНИ ПЛАН

Основна питања на која се одговори дају у акционом плану су:

- ШТА

- КАКО

- КО

- КАДА

- КАКО ПРАТИТИ И МЕРИТИ НАПРЕДАК

-

Елементи акционог плана

- Дефинисање циља који се односи на промену која жели да се уведе;
- Јасније одређење **задатака** који доводе до циља;
- **Носиоци** планираних активности и задужења;
- **Временска динамика** активности;
- Задужени за **праћење** активности;
- **Показатељи** (докази) остварених промена

Особине акционог плана

- Јасан и прецизан;
- Реалан и изводљив за предвиђен временски период;
- Укључени су сви запослени;
- Лако може да се прати реализација активности;

ПРЕДНОСТИ

- ❑ Није у питању примена готових резултата науке.
- ❑ Није наметнуто „одозго“.
- ❑ Не ремети устасљену организацију рада у школи.
- ❑ Одвија се у природној истраживачкој ситуацији.
- ❑ Наставници и ученици су субјекти истраживања.
- ❑ Даје веће самопоуздање наставницима,
- ❑ Гаји осећај овлашћености за истраживање.
- ❑ Ствара већу колегијалност наставника.

Недостаци

Превише слободе у постављању концепта *избору проблема, избору методол. апаратуре.* Истраживачева **субјективност** и слобода у избору поступака, тумачењу резултата.

Немогуће остварити контролу над варијаблама.

Узорак ограничен и нерепрезентативан.

Резултати се тешко **уопштавају.**

Извештај квалитативан са мало егзактних подат.

Наставници немају време, средства и **слободу** увођења промена.

РАЗВИЈА:

- Међусобно поверење запослених;
- Отвореност за различита гледишта;
- Спремност запослених да уче и да се развијају;
- Критички однос према сопственој пракси.

HVALA!

HVALA!